A Szolnoki Törvényszék/Kúria útján

Magyarország Alkotmánybírósága

1015

Budapest

Donáti u. 35-45.

ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG
Ügyszám: IV/2967-0/2015
Érkezett: 2015 SZEPT 28.
Példány: 1
Kezelőiroda:
Melléklet: 4+ mb + 14 db

SZOLNOKI TÖRVÉNYSZÉK 1.
Főlajstromszám a kezdőiraton:
Érkezett: 2015 10 6
Mell.:
Érkezés módja:
Főlajstromszám az utóiraton: 8.B.184/2006

Tisztelt Alkotmánybíróság!

[redacted] elítélt (lakcíme: [redacted], anyja neve: [redacted]) képviseletében eljárva (ügyvédi meghatalmazás **P/1. szám** alatt csatolva) a következő

alkotmányjogi panaszt

terjesztem elő.

Kérem a tisztelt Alkotmánybíróságot, hogy az alábbiakban részletesen kifejtendő indokok alapján a Kúria 2015. június 11-én hozott, Bfv.1812/2014/18. számú ítéletét (a továbbiakban: Ítélet) mint alaptörvény-ellenes bírói döntést semmisítse meg.

Kérelmem anyagi jogi jogalapja Magyarország Alaptörvényének B) cikk (1) bekezdése (jogállamiság elve), Q, Cikke (a magyar jog és a nemzetközi jog összhangjának biztosítása), II. Cikke (emberi méltósághoz való jog), III. Cikke, (kínzás és-embertelen bánásmód tilalma) és XXVIII. cikk (1) bekezdése (tisztességes eljáráshoz való jog).

Kérelmem eljárásjogi alapja az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés d) pontja, valamint az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény 27. § (1) bekezdése, amely alapján az

Alkotmánybíróság felülvizsgálja a bírói döntés Alaptörvénnyel való összhangját, és megsemmisíti az alaptörvény-ellenes jogszabály alkalmazása folytán az Alaptörvénnyel ellentétes bírói döntést.

Az Indítványozó személyes érintettségét igazolja, hogy az Ítélet az Indítványozó büntető-ügyében született, melyben elítélti minőségben vett részt. Az Ítélet értelmében az Indítványozó életfogytiglan tartó szabadságvesztéséből legkorábban 40 év múlva szabadulhat. Ezzel sérült az alábbiakban részletesen kifejtendők szerint az Indítványozó Alaptörvényben foglalt kínzás és embertelen bánásmód tilalmához való joga, emberi méltósághoz való joga, ezen két joggal összefüggésben a jogállamiság elve és a vállalt nemzetközi kötelezettség betartása. A Kúria eljárása továbbá sértette az Alaptörvény XXVIII. Cikkében foglalt tisztességes eljáráshoz való jogot is.

Az Ítéletet **P/2.** szám alatt csatoltam, melyet 2015. július 15-én vettem át, így az Abtv. 31. § (1) alapján az alkotmányjogi panasz határidőben kerül benyújtásra. A benyújtás helyére az Abtv. nem tartalmaz egyértelmű rendelkezést, ezért azt mind a Szolnoki Törvényszéken, mind a Kúrián benyújtom.

A jelen ügy tárgyát képező alkotmányossági kérdés „alapvető alkotmányjogi jelentőségű" mely egyben bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség is (Abtv. 29. §), ugyanis az Indítványozó tényleges életfogytiglan szabadságvesztésre (TÉSZ) ítélt személy. A TÉSZ-ről és [redacted] alap-elítéléséről a strasbourgi Emberi Jogok Európai Bírósága (A továbbiakban: Bíróság vagy EJEB) a 73593/10. számú határozatában kimondta, hogy az sérti az Emberi Jogok Európai Egyezményének (A továbbiakban: Egyezmény) 3. Cikkében foglalt kínzás és embertelen bánásmód tilalmát. A TÉSZ-ről és általánosságban a kínzás és embertelen bánásmód tilalmának alkotmányos tartalmáról és határairól a t. Alkotmánybíróság mindezidáig érdemben nem foglalt állást. A bírói döntés Alaptörvénnyel való összhangjáról tehát a t. Alkotmánybíróságnak feltétlenül döntenie kell.

Az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI törvény 52. § (5) bekezdése értelmében az Indítványozó nem kéri adatai zártan kezelését.

Tekintettel az ügy rendkívül nagy dogmatikai és gyakorlati jelentőségére - valamint arra, hogy jelenleg is számos elítélt tölti tényleges életfogytiglan szabadságvesztését illetőleg esetlegesen ilyen büntetés kiszabásával kapcsolatos számos büntetőeljárás van folyamatban -, kérem a t. Alkotmánybíróságot, hogy az Indítványozó panaszát sürgősséggel tárgyalja.

I. Tényállás

1. Az Indítványozót a Debreceni Ítélőtábla a Bf.II.292/2009/56. számú jogerős ítéletével tényleges életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélte, melyből a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségét kizárta. Az Indítványozó az EJEB-hez fordult, mely a 2014. május 14-én kelt, 73593/10. számú ítéletében elmarasztalta Magyarországot Az Egyezmény 3. cikkének megsértéséért (A Bíróság döntését a későbbiekben fogom részletesen bemutatni és elemezni).

2. A Bíróság ítélete nyomán a Be. kogens előírásának megfelelően felülvizsgálatra került sor a Kúria előtt. A Kúriához mind a vádat képviselő ügyészség, mind az Indítványozót képviselő védelem nyújtott be felülvizsgálati kérelmet.

3. A Kúria két tárgyalási napot tartott: 2015. június 4-én és 2015. június 11-én (A tárgyalási jegyzőkönyv **P/3. szám** alatt csatolva.). Az első tárgyalás napon mind az ügyészség mind a védelem felszólalt, az Indítványozóhoz – a Kúria eljáró tanácsához hasonlóan – kérdéseket intéztek, illetőleg maga az Indítványozó is felszólalt az utolsó szó jogán. Mindezek után a Kúria a tárgyalást berekesztette azzal, hogy a Kúria a nyilvános ülést „felfüggesztette."

4. 2015. június 10-én délután öt órakor kézbesítve az Indítványozó védőinek, tehát kevesebb, mint egy nappal az ítélethirdetésre kitűzött tárgyalás megkezdése előtt az ügyészség a saját korábbi indítványuktól gyökeresen eltérő, tartalmilag az alkalmazandó jog körében is elejétől végéig megváltoztatott, egy alapjaiban módosított beadvánnyal élt. Eddig az időpontig az ügyészség azon a szakmai álláspontón volt, hogy az Indítványozó tekintetében a jogerős ítéletét annyiban kell megváltoztatni, hogy az elkövetéskor hatályos törvény (anyagi jog) rendelkezéseit alkalmazva, annak figyelembe vételével, amit az EJEB a korábbi döntésében mondott, a feltételes szabadságra bocsátást lehetővé kell tenni, legkorábban az alap-ítélet jogerőre emelkedése után számított 30 évvel.

5. Ez az álláspont egyébként kiindulásában még követte a strasbourgi döntés elvi magvát, attól azon a ponton vett eltérő irányt, ahol az EJEB már mindig a belső jogra bízza a konkrét ügyet érintő helyes megoldás Egyezmény-kompatibilis „megtalálását". Az ügyészség álláspontja szerint kizárólag a [redacted] ügyében hozott EJEB döntés a releváns, mely konkrét időpontot nem határozott meg a feltételes szabadlábra helyezés időpontjául. Így ügyészség álláspontja szerint az elítéléskor hatályos és ezért alkalmazandó büntető anyagi jogszabályok (a Btk. 47/A. §-a) értelmében ezt az időpontot az említett 30 évben kell meghatározni.

6. Az egy nappal a tárgyalás előtt benyújtott és a védelem által a tárgyalás előtt néhány órával megkapott indítványában az ügyészség a következőképpen érvelt. A 2015. január 1-jén hatályba lépett egy Bvtv. módosítás, mely bevezette a speciális elnöki kegyelmet TÉSZ estén, legkorábban a jogerős elítéléstől számított 40 év után gyakorolhatóan. Az ügyészség álláspontja szerint Magyarország ezzel eleget tett az EJEB ítéletének, mert az elsősorban egy jogalkotási hiányosságot tárt fel. Az ügyészség gyökeresen új és addig nem képviselt álláspontja szerint a kegyelmi eljárás [redacted]ra való alkalmazhatóságával jogerős ítéletének Egyezménysértő jellege megszűnt, így annak megváltoztatására nincsen szükség. Az ügyész ezért indítványozta a jogerős ítélet hatályban való fenntartását.

7. A védelem a rendelkezésére álló rendkívül rövid ellenére készített érdemi, Be. szerű indítványban megfogalmazott elleniratot az ügyészség beadványára, melynek megszerkesztése hajnali 3 óráig tartott. Mindezen okból a védelem képviselői érthető fáradtan érkeztek az aznap délutáni nyilvános ülésre, ahol nem pusztán ítélethirdetésre, hanem érdemi tárgyalásra is sor került. A védelem határozottan kritizálta az ügyészség eljárását, azt a tisztességes eljárás részét képező fegyverek egyenlősége elvének Alaptörvény- és Egyezmény-ellenes korlátozásának tartva. A védelem kritizálta az új ügyészi beadvány tartalmát szűkebb szakmai szempontból is, fenntartva azt a konzekvens álláspontját, hogy az EJEB gyakorlata és a konkrét döntés értelmében – melynek végrehajtásának céljából került sor a felülvizsgálati eljárásra – csak egyfajta döntés lehetséges: az Indítványozó jogerős ítéletét annyiban kell megváltoztatni, hogy az lehetővé tegye 25 éve után a feltételes szabadlábra helyezést.

8. A Kúria a 2015. június 11-én hozott, Bfv.1812/2014/18. számú ítéletével megváltoztatta a Debreceni Ítélőtábla jogerős ítéletét, akként, hogy a feltételes szabadságra bocsátást kizáró rendelkezést abból mellőzte és helyette a feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi időpontját 40 évben határozta meg. Az ügyészség eljárását – nevezetesen, hogy kevesebb, mint egy nappal az ítélethirdetés előtt változtatta meg gyökeresen jogi álláspontját – nem tartotta sem a Be., sem az Alaptörvény, sem az Egyezmény szabályait sértő eljárásnak, a következő indokokkal.

9. A Kúria az indítvány módosításának értékelése során rögzítette, hogy eddigi gyakorlatában nem fordult még elő olyan, hogy a legfőbb ügyész a nyilvános ülés napján elhangzott beadványt a következő nyilvános ülése módosította volna. A Kúria hangsúlyozta továbbá, hogy az első nyilvános ülést követően nem következett be olyan változás a körülményekben illetve a jogszabályi környezetben, amely a módosítást indokolta volna.

10. A Kúria utalt arra, hogy az ügy komplexitására tekintettel eredetileg is két napra tűzte ki a nyilvános ülést, azonban a 2015. június 4-én tartott nyilvános ülést nem a határozat meghozatala és kihirdetése végett napolta el, így perjogi akadálya nem volt annak, hogy az indítvány-módosítást befogadja. Azonban a Kúria azt is kimondta, hogy „az senkiben nem merülhetett fel, hogy a Legfőbb Ügyészség ezt követően, közvetlenül a nyilvános ülés következő napja előtt, a korábbitól mind az irányában, mind a tartalmában és jogi indokaiban is gyökeresen eltérő indítványt tesz."

11. A Kúria ettől függetlenül úgy vélte, hogy az ügyészi új indítványban foglaltak olyan kérdést vetettek fel, amire amúgy is reagálnia kellett volna – a Bvtv. említett módosítására célozva. A Kúria szerint erről a kérdésről mindkét fél, így a védelem is állást foglalt már korábban.

12. A Kúria álláspontja szerint a Be. nem zárja ki, hogy a legfőbb ügyész a felülvizsgálati eljárásban benyújtott indítványát utóbb megváltoztassa. Azonban a Kúria is elismerte, a védelem joggal kifogásolta, hogy az ügyész nem tett eleget annak a kötelezettségének, hogy a módosítást úgy nyújtsa be, hogy az eljárás más résztvevőinek perrend által biztosított jogai ne

sérüljenek. Ugyanakkor a védelem nem kérte a tárgyalás elnapolását, ezért a Kúria ezt nem is tette meg.

13. A Kúria az Ítélet érdemének a következő indokolását adta.

14. A Kúria az Egyezmény 46. cikk 1. bekezdésére hivatkozva kiemelte, hogy Magyarország azokat a döntéseket ismeri el magára nézve kötelezőnek, amelyekben félként szerepel. Ezt követően vizsgálta, hogy a *Vinter és társai ügyben* (*ezen határozat részletes ismertetését későbbiekben én is megteszem. a Kúria ugyanis fontos elemeket nem, vagy nem kellően ismertet – KDA*) a Bíróság kifejtette, hogy minden elítéltnek joga van ahhoz, hogy az elítélése pillanatában tudja, hogy mikor van lehetősége a szabadulásra, és ennek eléréséhez mit kell tennie, azonban az államoknak a rendszer kialakításában széles mérlegelési joguk van.

15. Összefoglalva a Bíróság gyakorlatát, az életfogytig tartó szabadságvesztés akkor nem ellentétes ez Egyezmény 3. Cikkével, ha *de iure* és *de facto* mérsékelhető, a felülvizsgálatkor rendelkezésre áll olyan mechanizmus, ami a változásokat képes értékelni, biztosítani kell a csökkentés lehetőségét abban az esetben, amikor a büntetés célja már nem áll fenn. A feltételeknek a büntetés megkezdésekor nyilvánosnak is világosnak kell lennie.

16. A Kúria kiemelte, hogy nem önmagában az életfogytig tartó szabadságvesztés kiszabása (az arányosság figyelembe vétele mellett) ellentétes az Egyezménnyel, hanem a felülvizsgálat teljes kizárása. Itt hivatkozott a *Törköly v Magyarország* ügyre, amelyben a 40 év utáni feltételes szabadság lehetőségével összefüggésben a Bíróság nem állapította meg az Egyezmény sérelmét. A Bíróság a *Magyar-ítéletben* kifejtette továbbá, hogy az elnöki kegyelem szabályainak felülvizsgálata szükséges, mivel az nem kötelezi a hatóságokat a fennálló körülmények vizsgálatára, nem biztosítja, hogy tisztában legyen azzal, mikor és milyen feltételek mellett kerülhet szabadlábra.

17. A Kúria az indokolásban kiemelte továbbá, hogy a *Magyar-ítéletben* foglalt két kötelezettséget állapított meg a Bíróság: az egyik a TÉSZ felülvizsgálati rendszerének általános módosítása, a másik pedig [redacted] ügyében hozott egyedi döntés felülvizsgálata.

18. A Kúria álláspontja szerint a rendszerszintű probléma megoldása alapvető nem jogalkalmazói, hanem jogalkotási kérdés, amelynek a jogalkotó – a Bvtv. 2015. január 1-jén hatályba lépett módosításával – eleget is tett. Ettől el kell különíteni a [redacted] ügyében hozott ítélet felülvizsgálatának kérdését. Mivel az ítélet a kegyelmi eljárás Bvtv.-be beépített új szabályainak hatályba lépését megelőzően emelkedett jogerőre, így azok a jelen ügyben a Be. 426. § alapján nem alkalmazhatóak. A Kúria kiemelte, hogy – szemben az ügyészség indítványával – nem ellentétes a Legfelsőbb Bíróság korábbi gyakorlatával, hogy a Bíróság elmarasztaló döntése nyomán [redacted] ügyében másképp járjon el, mint más TÉSZ-t töltő elítéltek esetében. A Kúria ezzel kapcsolatban a vöröscsillag viselésével kapcsolatos EJEB döntéseket emelte ki, melyeket követő felülvizsgálatokban csak az adott ügyben mentették fel bűncselekmény hiányában az elkövetőt, a többi eljárásban továbbra is a Btk. szabályainak megfelelően jártak el.

19. A feltételes szabadság legkorábbi időpontjára vonatkozóan a Kúria megállapította, hogy a *Vinter és társai ügyben* hozott döntés Magyarországra nem kötelező, és az itt javasolt 25 év nem áll összhangban a hazai szabályokkal. A Kúria ugyanis úgy vélte, hogy bár az Egyezmény Magyarországon kihirdetett törvény és annak elsődleges értelmezésére az EJEB hivatott, az „egyezményben részes tagállamok bírósági gyakorlatában a szubszidiaritás elve (*sic!*) nem érvényesül. A részes államok nem alkalmazzák közvetlenül az EJEB ítélkezési gyakorlatát. A hazai norma és az Egyezmény kollízója esetén a bíróságok az Egyezmény rendelkezéseit – bár azonos szintű jogforrásokról (hazánkban törvényekről") van szó – figyelmen kívül hagyják."

20. A Bíróság ezért kizárólag az Indítványozó egyedi ügyében hozott döntést alapul véve a következő indokokat találta megállapíthatónak az Egyezmény 3. Cikke megsértésének okaként. Az Indítványozó nem bocsátható soha feltételes szabadlábra; ezen rendelkezés

felülvizsgálatára nincsen törvényes lehetőség; az elnöki kegyelem önmagában sem *de iure* sem *de facto* nem biztosítja a felülvizsgálat lehetőségét; és a magyar jogrendszer nem biztosította a TÉSZ olyan jellegű felülvizsgálatát, mely lehetővé tenné, hogy a büntetés enyhítésére sor kerüljön és az elkövető bizonyos feltételek esetén a társadalomba visszakerülhessen.

21. A Kúria álláspontja szerint a Btk. szabályai alapján az el nem évülő bűncselekmények esetében a feltételes szabadság legkorábbi időpontja 30 év. A Kúria véleménye alapján ezen szabályok alkalmazása nem minősült analógiának. [redacted] ügyében az egyezménysértő rendelkezés figyelmen kívül hagyásával kell ítéletet hozni (Csak abban a körben mellőzheti a Kúria hazai jogszabályok alkalmazását, amennyiben ez az egyezménysértés kiküszöböléséhez nélkülözhetetlen), ez a rendelkezés pedig a feltételes szabadság kizárása. A Btk. ételmében a bíróság amennyiben nem zárja ki a feltételes szabadság lehetőségét, rendelkezik annak legkorábbi időpontjáról. Mivel itt a bíróság a tételes anyagi és eljárásjogot alkalmazott, nem lehet szó analógiáról.

22. A Kúria rámutatott, hogy a *Magyar-ítélet* nem határoz meg semmilyen konkrét időpontot a TÉSZ felülvizsgálatára. Mi több, a Kúria ismételten azt is kimondta –hogy mivel a *Magyar-ítélet* későbbi -, a *Vinter-ügyben* meghatározott 25 éves minimum időtartamot kötelező döntésként nem lehet figyelembe venni. A Kúria továbbá azt is leszögezte, hogy a *Törköly-ügyben* a Bíróság nem találta egyezménysértőnek a negyven éves időtartamot és *Magyar-ítélet* a *Törkölyt* csak az elnöki kegyelem szempontjából bírálta felül. A Kúria szerint, már csak ezért sem lehet figyelembe venni a *Vinter-féle* 25 évet.

23. A Kúria mindezért a negyven évben állapította meg a feltételes szabadság legkorábbi időpontját a szerinte alkalmazandó korábban hatályos Btk. 47/A. § (2) bekezdés alapján. A Kúria. „Úgy ítélte meg, hogy ez az időtartam maradéktalanul alkalmas egyrészről a Magyarországot kötelező EJEB döntésben megállapított egyezménysértés kiküszöböléséhez másrészről pedig még alkalmas lehet a legsúlyosabb bűncselekmény mellett erőszakos és más bűncselekmények sorozatát kiszolgáltatott személyek sérelmére elkövető többszörös

visszaeső terhelt esetében is a büntetés céljainak érvényre juttatásához." A Kúria továbbá úgy ítélte meg, hogy ez az az időtartam, ami összhangban van az EJEB gyakorlatával is.

24. [redacted] ügyétől teljesen függetlenül az EJEB két másik TÉSZ-re ítélt kérelmező ügyének érdemi vizsgálatát is megkezdte 2015. márciusában (A.T. v Hungary, no.73986/14, és T. P. v. Hungary, no. 37871/14). Az ügyekben azonos, hogy mindkét kérelmezőt legelőször 40 év után lehet először feltételes szabadságára bocsátani, [redacted] hoz hasonlóan.

25. A Kúria ítélete az alábbiakban részletesen kifejtendők szerint sérti az Alaptörvényt.

II. A nemzetközi sztenderdekre való hivatkozás

26. Elöljáróban a nemzetközi sztenderdekkel kapcsolatban – különös tekintettel az Egyezménnyel – rámutatok arra, hogy az Egyezményt a hozzá kapcsolódó joggyakorlattal együtt az Alkotmánybíróság és a rendes bíróságok is számos alkalommal figyelembe vették és veszik jogalkalmazói tevékenységük során. Mi több, az Alkotmánybíróság és a rendes bíróságok nem pusztán figyelembe veszik, hanem egyfajta kötelező minimum sztenderdként tekintenek a strasbourgi gyakorlatra, mely alá a magyar jogvédelmi szint semmi szín alá nem mehet. Ebben a körben az Alkotmánybíróság *expressis verbis* kimondta, hogy egyes alapjogok esetében az Alkotmány ugyanúgy fogalmazza meg az alapjog lényegi tartalmát, mint valamely nemzetközi szerződés (mint például az Egyezmény). Ezekben az esetekben az Alkotmánybíróság (és a rendes bíróságok) által nyújtott alapjogvédelem szintje semmiképpen sem lehet alacsonyabb, mint a nemzetközi (jellemzően a strasbourgi Bíróság által kibontott) jogvédelem szintje.

27. A *pacta sunt servanda* elvéből [Alaptörvény Q. cikk (2)-(3) bekezdés] következően tehát az Alkotmánybíróságnak és a rendes bíróságoknak akkor is követnie kell a strasbourgi joggyakorlatot, az abban meghatározott alapjogvédelmi szintet, ha saját megelőző, „precedens-határozataiból" ez kényszerűen nem következne (1718/B/2010. AB határozat).

Minthogy a jelen beadványban hivatkozott alapjogok – a kínzás és embertelen bánásmód tilalma, a tisztességes eljáráshoz való jog – védelme hasonló módon szerepel mind az Egyezményben, mind az Alaptörvényben, tisztelettel kérem, hogy az idézett strasbourgi gyakorlatra figyelemmel is hozza meg a t. Alkotmánybíróság a döntését.

28. A t. Alkotmánybíróság ezt külön is megerősítette a 36/2013. (XII. 5.) AB határozatában, ahol kimondta, hogy abban az esetben, ha egy adott hazai jogszabály azonos tartalmú az Egyezményben, vagy annak valamelyik Kiegészítő Jegyzőkönyvében foglalt joggal, vagy ha e jog biztosítására irányuló kötelezettség teljesítését szolgálja, az Alaptörvény Q) cikkéből az is következik, hogy az Alkotmánybíróságnak tartózkodnia kell az adott jogszabály (vagy jogszabályi rendelkezés) olyan értelmezésétől, amelynek elkerülhetetlen következménye a vállalt nemzetközi jogi kötelezettség megsértése és Magyarország sorozatos elmarasztalása lenne a Bíróság előtt.

29. A fentieken túl a strasbourgi joggyakorlatot azért is figyelembe kell vennie a t. Alkotmánybíróságnak, ugyanis az nem pusztán egy nemzetközi szerződés – az Egyezmény a magyar jog szerves része. Az Egyezményt ugyanis az 1993. évi XXXI. törvény közvetlenül inkorporálta a magyar jogrendszerbe, így az abban foglalt jogok közvetlenül alkalmazhatók és alkalmazandók a magyar rendes bíróságok eljárásában, hasonlóan bármely más törvényhez. Minthogy azonban az Egyezményben foglalt egyes jogok tartalmát elsődlegesen a Bíróság bontja ki, így értelemszerűen annak esetjogát is figyelembe kell venni jelen eljárásban az ítélet meghozatalakor. Mindezt jelen konkrét ügyben erősíti az a tény is, hogy a t. Alkotmánybíróság a TÉSZ alkotmányosságáról máig nem döntött és a t. Alkotmánybíróságnak egyébként sincs értelmezhető gyakorlata kínzás és embertelen bánásmód tilalmával kapcsolatban. Ezért célszerűnek látszik, ha ezen jog vonatkozó tartalmát a meghatározó és az előbbiekben kötelező erővel bíró strasbourgi esetjog alapján bontjuk ki.

30. Mindazonáltal hangsúlyozom, jelen beadvány még véletlenül sem tekinthető a bírói döntés nemzetközi szerződésbe ütközését önállóan állító beadványnak, hanem hangsúlyozottan az Alaptörvénybe ütközés okén kéri annak megsemmisítését.

III. Az Ítélet alaptörvény-ellenességének okai

A. A jogállamiság elvének és a magyar jog és a nemzetközi jog összhangjának biztosítása kötelezettség megsértése

- *Az Egyezmény kötelező ereje*

31. Az Alkotmánybíróság a 6/2014. (II. 26.) AB határozatában foglalkozott az Alaptörvény Q) cikkének és B) cikkének sérelmével olyan esetben, amikor az EJEB elmarasztalja Magyarországot. Bár ez az AB határozat bírói kezdeményezés alapján született és normakontrollra irányult, az abban foglalt elvek azonban irányadóak jelen ügyre is analógia útján, hiszen az EJEB elmarasztalás az Indítványozó ügyében is az eljárás(ok) alapját adta és adja.

32. Az AB a következőket mondta ki az említet határozat 29-31. pontjaiban. Az Alaptörvény Q) cikk (2) bekezdése azt a kötelezettséget rója az államra, hogy nemzetközi jogi kötelezettségeinek teljesítése érdekében biztosítsa a nemzetközi jog és a magyar jog összhangját.

33. E rendelkezés megfelel az előző Alkotmány 7. § (1) bekezdésében foglalt szabálynak, ezért az Alkotmánybíróság a 13/2013. (VI. 17.) AB határozat Indokolásának [33] bekezdésében foglaltak szerint figyelembe vette az erre vonatkozó korábbi gyakorlatát. A 7/2005. (III. 31.) AB határozatban a testület rámutatott arra, hogy a jogállamiság alkotmányos elve [Alkotmány 2. § (1) bekezdés, jelenleg: Alaptörvény B) cikk (1) bekezdés] jelenti egyrészt a jogalanyok belső jognak (az Alkotmánynak és az alkotmányos jogszabályoknak) való alávetettségét, másrészt a magyar állam által vállalt nemzetközi jogi kötelezettségeknek való megfelelést. A jogállamiság tételéhez képest az Alkotmány 7. § (1) bekezdése speciális alkotmányos rendelkezés, amely a belső jogi rendelkezések és a vállalt nemzetközi kötelezettségek egymáshoz való viszonyát rendezi. A nemzetközi kötelezettségvállalás végrehajtása (adott esetben a szükséges jogalkotási feladat teljesítése) a jogállamiságot, ezen belül a nemzetközi jogi kötelezettségek jóhiszemű teljesítését magába foglaló Alkotmány 2. § (1) bekezdéséből, valamint a nemzetközi jog és belső jog összhangját megkövetelő 7. § (1)

bekezdésből fakadó kötelesség, amely attól a pillanattól fennáll, amikortól a nemzetközi szerződés (nemzetközi jogi értelemben) kötelezi Magyarországot. [ABH 2005, 83, 85-87.]

34. A nemzetközi szerződésben vállalt kötelezettség megszegése tehát nem csupán az Alaptörvény Q) cikkének (2) bekezdésével, de a jogállamiságot biztosító B) cikk (1) bekezdésével is ellentétes.

35. Az említett AB gyakorlatból egyértelműen következik az Egyezmény általános kötelező ereje. Álláspontom szerint ez evidencia, több mint sajnálatos, hogy azt majdnem 25 évvel Magyarország tekintetében történt hatálybalépése után bizonyítani és magyarázni kell – és főképpen a Kúria számára. Jelen ügyben ráadásul a Kúria ebbéli tévedése alapvető, az ügyet befolyásoló jelentőségű volt, mely részben okozta az Alaptörvénybe ütközést – nem pusztán a B) és a Q) cikkét, de az egyéb szubsztantív jogokét is. Amennyiben ugyanis a Kúria a teljes strasbourgi corpust – helyesen – figyelembe vette volna, más ítélet születik, ez bizonyos.

36. Az Egyezmény kötelező, ennek számos nyilvánvaló oka van. Először is, az Egyezmény nem pusztán egy nemzetközi szerződés, hanem magyar törvény is, azt a magyar jogba az 1993. évi XXXI. törvény inkorporálta, már pusztán ezen az alapon bizonyítható lenne közvetlen alkalmazhatósága és alkalmazandósága. Magyarországra kötelező hatálya nem vitatható, melybe beletartoznak a jogalkalmazó szervek is – ezt még a Kúria is felismerte.

37. Az Egyezmény 1. Cikke – melynek létezéséről viszont a Kúria nem vett tudomást – a következőképpen rendelkezik: *„A Magas Szerződő Felek biztosítják a joghatóságuk alatt álló minden személy számára a jelen Egyezmény I. Fejezetében meghatározott jogokat és szabadságokat."*

38. Ez a kötelezettség nem pusztán „az államot" kötelező absztrakt kötelezettség, hanem annak minden szervére érvényes. A jogalkalmazó bíróságokra éppen úgy, mint a jogalkotóra, az intézkedő rendőrre stb. Mindenkire kötelezettséget tartalmaz, akinek cselekménye az államnak betudható. A bíróságoknak kötelező tehát az Egyezményben foglalt jogok érvényre juttatása. Az érvelés megint csak megállhatna ezen a ponton, hiszen innentől kezdve logikus

és evidencia, hogy az Egyezményes jogok tartalmát az EJEB bontja ki, így az egyes jogokra vonatkozó esetjog – akár magyar ügyben, akár más ország tekintetében került konkrétan kimondásra – kötelező iránymutatásul szolgál.

39. Ezt az evidenciát az Egyezmény 32. Cikke is rögzíti, mikor kimondja: *a Bíróság joghatósága az Egyezmény és az ahhoz csatlakozó jegyzőkönyvek <u>értelmezésével és alkalmazásával kapcsolatos minden olyan ügyre kiterjed,</u> amelyet a 33., a 34., 46. vagy 47. Cikknek megfelelően elé terjesztettek. Ha a Bíróság joghatósága vitatott, a kérdésben a Bíróság határoz.*

40. A Kúria az Egyezmény 46. cikkre való hivatkozása éppen ezért tökéletesen téves. A Kúria szerint csak a magyar ügyekben hozott döntések kötelezők, hiszen az Egyezményben részes államok csak azt vállalták, hogy azokat az ítéleteket ismerik el kötelezőnek, melyekben félként szerepeltek. Ebből az az álláspont látszik kitűnni, hogy az egyéb államok elleni ügyekben kimondott elvi tételek Magyarországot nem kötik.

41. Ez a jogi álláspont nonszensz és súlyosan szakmaiatlan. Egyfelől, összekeveri az EJEB határozatok rendelkező részének és az egyes alapjogok tartalmát kibontó indokolások kötelező erejének kérdését. Nyilvánvaló, hogy egy konkrét döntést végrehajtani (amennyiben egyáltalán igényel/lehetséges végrehajtást) csak a konkrét részes állam tudja végrehajtani. Magyarország nem felel az orosz, francia, portugál, örmény stb. jogsértésekért és vice versa.

42. Az ezekben a – nem magyar - ügyekben kibontott elvi tételek – melyek meghatározzák az egyes egyezményes jogok tartalmát – ugyanakkor kötik a magyar bíróságokat, amint ez egyértelműen következik a már idézett 32. Cikkéből az Egyezménynek. Ezen bírósági döntések nélkül ugyanis nem lehet pontosan tudni, hogy mi az egyes jogok pontos jelentése, lehetetlen lenne egységes európai jogvédelmet biztosítani nekik. Megjegyzem, a „tiszta" magyar ügyekben is „egyéb" joggyakorlat van, hiszen a Bíróság épít saját esetjogára és azt – értelemszerűen – saját korábbi, a legkülönbözőbb államok ellen hozott hasonló típusú ügyekből meríti. Nem kivétel ez alól a magyar TÉSZ határozat sem; a *Magyar-ítéletben* 20-nál is több határozatra hivatkozott az EJEB, mely között csak egy magyar ügy volt.

43. (Megjegyzem, a Kúria döntése önellentmondó is volt. A Kúria ugyanis részben azért tartotta félretehetőnek a *Vinter-döntést*, mert Magyar-ítélet későbbi. A Kúriának ugyanakkor nem okozott gondot a mind a *Vintert*, mind a *Magyart* megelőző *Törköly-ítélet* (részbeni) hivatkozása és alkalmazása. Pedig, ha legalább a saját gondolatmenetén belül konzekvens lett volna, a Kúria ezt a döntést sem alkalmazhatta volna, hiszen azt a *Magyar-ítélet* felülírta.)

44. Visszatérve az Egyezmény kötelező erejére, az Alkotmánybíróság ebben a körben kimondta, hogy az Alaptörvény ezen szabályából egyebek között az következik, hogy a nemzetközi jog és magyar jog összhangjának biztosítása nemcsak jogalkotói feladat, hanem valamennyi állami szervnek kötelezettsége, amikor a jogszabályokat értelmezni kell. Ez azt jelenti, hogy az alkalmazandó jogszabályt a nemzetközi jogra is figyelemmel, azzal összhangban kell értelmezni (6/2014. (II. 26.) AB határozat, 39. pont).

45. A Kúria nem ismerte vagy nem vett tudomást ezen AB gyakorlatról, továbbá arról sem, hogy az AB azt is kimondta (ahogyan korábban ebben a beadványban is hivatkoztam), hogy:

1. *„Egyes alapjogok esetében az Alkotmány ugyanúgy fogalmazza meg az alapjog lényegi tartalmát, mint valamely nemzetközi szerződés (például a Polgári és Politikai Jogok Egyezségokmánya és az Emberi Jogok Európai Egyezménye). Ezekben az esetekben az Alkotmánybíróság által nyújtott alapjogvédelem szintje semmiképpen sem lehet alacsonyabb, mint a nemzetközi (jellemzően a strasbourgi Emberi Jogok Bírósága által kibontott) jogvédelem szintje. A pacta sunt servanda elvéből [Alkotmány 7. § (1) bekezdés, Alaptörvény Q) cikk (2)-(3) bekezdés] következően tehát az Alkotmánybíróságnak akkor is követnie kell a strasbourgi joggyakorlatot, az abban meghatározott alapjogvédelmi szintet, ha saját megelőző "precedens-határozataiból" ez kényszerűen nem következne." (ABH 2011, 290, 321.; lásd: 166/2011 (XII. 20.) AB határozat, ABH 2011, 545.; 43/2012. (XII. 20.) AB határozat, Indokolás [67]).(...)*

2. *Abban az esetben, ha egy adott hazai jogszabály azonos tartalmú az Egyezményben, vagy annak valamelyik kiegészítő jegyzőkönyvében foglalt joggal, vagy ha e jog biztosítására irányuló kötelezettség teljesítését szolgálja, az Alaptörvény Q) cikkéből az is következik, hogy az Alkotmánybíróságnak tartózkodnia kell az adott jogszabály (vagy jogszabályi rendelkezés)*

olyan értelmezésétől, amelynek elkerülhetetlen következménye a vállalt nemzetközi jogi kötelezettség megsértése és Magyarország sorozatos elmarasztalása lenne a Bíróság előtt" (kiemelések tőlem – 36/2013. (XII. 5.) AB határozat, 26-28. pontok).

45. A Kúria ezen tudatlansága már csak azért is több mint különös, hiszen az AB a bírósági ítélkezés felett is alkotmányossági kontrollt gyakorol. Ezen kontrol gyakorlása során a fentiek értelmében az EJEB gyakorlatra, mint magyar minimum alkotmányossági sztenderdre is alapítja a testület az ítélkezését. Így az EJEB gyakorlatának figyelmen kívül hagyása egyben az adott bírósági ítélet megsemmisítésére is kell vezessen, mely nyilvánvalóan nem lehet semelyik bíróságnak célja.

46. A Kúria Ítélete kizárja azt, hogy közvetlenül az Egyezményre, mint anyagi jogi szabályra alapítva ítélkezzenek a bíróságok, legalábbis a büntető tanácsok. A Kúria ezzel felmondta az Egyezményt, ami álláspontom szerint még súlyosabb bűn, mintha a politika tette volna.

47. Végezetül ebben a körben megjegyzem, hogy bár t. Alkotmánybíróság eddigi gyakorlata az, hogy az alkotmányjogi panasz keretében az Alaptörvény B) Cikkére alapított panaszokat nem vizsgálja – dacára annak, hogy ezt *expressis verbis* sem az Alaptörvény, sem az Abtv. nem zárja ki – ezt jelen esetben és egyébként általánosságban is meg kellene tennie.

48. Ennek oka a már többször idézet (saját) gyakorlata, mely szerint minimum sztenderdként tekint a strasbourgi esetjogra. Az EJEB gyakorlata szerint a jogszerűség és jogállamiság elve (rule of law) az összes egyezményes jogra kiterjedő követelmény, melynek szubsztantív következményei is vannak az egyes Egyezményes jogok tekintetében (lásd pl. Rekvényi v., Hungary, no. 25390/94, § 59.)

49. Amennyiben tehát az EJEB az egyes jogok, így a kínzás, embertelen büntetetés tilalmát kimondó 3. Cikk tekintetében is megköveteli a jogállamiság elvének érvényesülését, úgy a t. Alkotmánybíróság sem tehet mást – az ezzel ellentétes vélekedés arra az eredményre vezetne, hogy a strasbourgi minimum sztenderd alá megy a magyar alkotmányos gyakorlat.

50. Összefoglalva: azzal, hogy a *Magyar-ítéleten* kívüli EJEB esetjogot figyelmen kívül hagyja, a Kúria Ítélete az Alaptörvény Q) cikkének sérelmére és így az Alaptörvény B) Cikkének a sérelmére is vezet, egy jogállamban ugyanis megengedhetetlen, hogy a magyar állam vállalt nemzetközi kötelezettségeit ne teljesítse (6/2014. (II. 26.) AB határozat 31-32. pontok). Álláspontom szerint különösen így van ez, ha emberi jogokat deklaráló, kötelező erejű nemzetközi szerződés végrehajtásáról van szó, mint jelen ügyben is.

51. Megismétlem, ennek konkrét oka, hogy a Kúria nem vette figyelembe a *Magyar-ítéleten* kívüli egyéb releváns EJEB döntéseket határozata meghozatalakor, különös tekintettel a *Vinter and others-ítéletre*. Ezen határozatokban kirajzolódó esetjog alapján más döntést kellett volna hozni – Kúria döntése nem pusztán hibás ezért, hanem sérti az Alaptörvényt. Annak részletes elemzésére, hogy mi lett volna az EJEB gyakorlatnak mint minimum magyar alkotmányos sztenderdnek és az Alaptörvénynek megfelelő helyes Ítélet, az Alaptörvény III. Cikkének sérelmét bemutató részben kerül sor, tekintettel a szoros összefüggésre és a felesleges ismétléseket elkerülendő.

B. Az emberi méltósághoz való jog és a kínzás és embertelen bánásmód tilalmának megsértése – Alaptörvény II. és III. Cikk

A Bíróság esetjoga

a) általános elvek

46. Az Egyezmény 3. Cikkét az Egyezmény egyik legalapvetőbb cikkének kell tekinteni, amely az Európa Tanácsot megalkotó demokratikus társadalmak alapértékeit testesíti meg (lásd: *Pretty v. Egyesült Királyság*, no. 2346/02, § 49, ECHR 2002-III). Ellentétben az Egyezmény más rendelkezéseivel, abszolút módon van megfogalmazva, kivétel, fenntartás, az Egyezmény 15. Cikke szerinti eltérés lehetősége nélkül (lásd, *inter alia*: *Chahal v. Egyesült Királyság*, 1996. november 15., § 79, *Reports* 1996-V).

47. Az embertelen bánásmódnak el kell érnie egy bizonyos súlyosságot ahhoz, hogy a 3. Cikk hatálya alá essen. Ezen minimumszint értékelése relatív, az eset összes körülményétől függ, mint például a bánásmód természetétől és körülményeitől, időtartamától, fizikális és mentális hatásától és, bizonyos mértékben, az áldozat nemétől, korától és egészségi állapotától (lásd: *Costello-Roberts v. Egyesült Királyság*, 1993. március 25., § 30, Series A no. 247-C, és *A. v. Egyesült Királyság*, 1998. szeptember 23., § 20, *Reports of Judgments and Decisions* 1998-VI).

48. A Bíróság szerint a bánásmód „embertelen", ha, *inter alia*, szándékos, hosszú órákon keresztül alkalmazzák és tényleges fizikai sérülést vagy erős pszichés és szellemi szenvedést okoz (lásd: *Labita v. Olaszország* [GC], no. 26772/95, § 120, ECHR 2000-IV). A bánásmód akkor értékelhető „megalázónak", ha a félelem, szenvedés és alsóbbrendűség érzését kelti az áldozatokban, mely alkalmas arra, hogy megalázza és lealacsonyítsa őket, valamint hogy esetlegesen megtörje fizikai és lelki ellenállásukat (lásd: *Hurtado v. Svájc*, 1994. január 28., a Bizottság véleménye, § 67, Series A no. 280, és *Wieser v. Ausztria*, no. 2293/03, § 36, 2007. február 22.).

49. A fenti alapelvek vonatkoznak a TÉSZ-re is. Ellentétben a Kúria álláspontjával, a Bíróság esetjoga tilalmazza a TÉSZ-t, és azt a leghosszabb időtartamot is meghatározzák, mely után lehetővé kell tenni az érintett feltételes szabadulását. A vonatkozó tételmondatok a *Vinter and other v United Kingdom* 2014 május 20-án kelt, 66069/09, 130/10 és 3896/10 számú döntés 103-122. pontjaiban vannak élesen és egyértelműen megfogalmazva, mely határozat nagykamarai határozat.

50. Ebben a körben hangsúlyozni kell egy fontos dolgot az EJEB eljárásával kapcsolatban, amit a Kúria nem tudott vagy nem értett. Az EJEB eljárása kétszintű. Főszabályként az érdemi ügyek 7 tagú Kamarákban dőlnek el, az esetjog 90%-a kamarai döntésekből származik. A legfontosabb, elvi jelentőségű ügyekben – és ilyen volt a TÉSZ is – a Bíróság legfőbb szerve, a Nagykamara dönt, mely egyébként 17 bíróból álló testület. A nagykamarai határozatokat később hozott kamarai ítéletek nem ronthatják le, ebből a szempontból feltétlen

alsóbb fokú bíróság-Kúria viszonyban állnak egymással, ha magyar eljárásjogi analógia útján kívánjuk megérteni a kérdést.

51. Mindezért a Kúria azon vélekedése, hogy a *Vinter-ügyben* kifejtett elvek azért nem alkalmazandóak, mert a Magyar-ítélet későbbi, egyszerűen téves. Megjegyzem, a *Magyar-ügy* alapját képező panasz benyújtásának és a magyar Kormánynak való megküldése – magyarán: az érdemi vizsgálat megkezdése - megelőzte a *Vinter-ügyet*. Az érdemi ítélet meghozatalára azért került sor a *Vinter-ítélet* után, mert a *Magyar-ügyben* a Bíróság bevárta – értelemszerűen – a hasonló tárgyú nagykamarai döntést, hogy az abban foglalt elvek alapján dönthessen. Így is történt – de ezt a Kúria nem ismerte fel, nem értette meg.

b) a tényleges életfogytiglan szabadságvesztéssel kapcsolatos esetjog

52. A vonatkozó esetjogot a Bíróság a *Vinter and others-ügyben* fejtette ki, melyet a Magyar-ítélet is megismétel. Az ominózus és jelen ügy lelkét adó 25 éves szabály szó szerint csak a *Vinter-döntésben* szerepel, de a fentebb kifejtettek értelmében jelen ügyben is irányadó. Annak oka, hogy ezen elv megismétlése miért maradt ki a *Magyar-ítéletből* végtelenül egyszerű: a Magyar-ítélet a felülvizsgálati mechanizmus teljes hiányára és ezen belül az elnöki kegyelem jogintézményére fókuszált. Mindezért a felülvizsgálat megteremtésének mechanizmusa után a kötelező esetjogból következő 25 éves „szabály" megismétlését a Bíróság nem tartotta fontosnak a Magyar-ügyben – mely az utóbbi események fényében sajnálatos, hiszen sok vitát el lehetett volna kerülni. Természetesen azt a Bíróság sem láthatta előre, hogy a legfőbb magyar jogalkalmazó, a Kúria azt fogja állítani, hogy a Bíróság döntései nem kötelezőek...

53. A Bíróság esetjoga szerint tehát az a választás, hogy adott állam miképpen szervezi meg saját büntető-igazságszolgáltatási rendszerét, ideértve a büntetések felülvizsgálatát és az elkövetők szabadon bocsátására irányadó rezsimeket, általában kívül esik az EJEB vizsgálódási körén. Az „igazságos és arányos büntetés" kérdése világszerte vita tárgya, ezért az államoknak mérlegelési szabadságuk van az egyes bűncselekmények büntetési tételeinek meghatározásakor, és az EJEB-nek nem feladata átvenni ennek a kérdésnek a megítélését. Az

államok jogosultak életfogytig tartó szabadságvesztés büntetést kiszabni felnőtt elkövetőkre olyan súlyos bűncselekmények esetén, mint például az emberölés. Az ilyen büntetés önmagában nem ellentétes az Egyezmény 3. cikkével vagy bármely más rendelkezésével. Különösen ez így van ez abban az esetben, ha a büntetés kiszabása a súlyosító és enyhítő körülmények „összemérése" az eljáró bíró mérlegelési szabadsága tartozik.

54. Mindemellett, az életfogytig tartó szabadságvesztés felvethet az Egyezmény 3. cikke szerinti problémákat, mégpedig abban az esetben, ha a kiszabadó büntetés mértéke *de iure* és *de facto* egyáltalán nem csökkenthető. Az EJEB ebben a körben hangsúlyozta, hogy súlyos büntetések esetén sem sérti az Egyezmény 3. cikkét, ha az elítéltnek megvan a joga arra, hogy szabadulásának feltételeit és lehetőségeit a hazai jog alapján érdemben és időről-időre megfontolják. Sőt az sem, ha az elítélt szabadulásra irányuló kérelmét (akár többször) elutasítják azon az alapon, hogy személye és szabadlábra helyezése még veszélyt jelentene a társadalomra. Az Egyezmény ugyanis lehetővé teszi a részes államok számára, hogy megvédjék a társadalmat az erőszakos bűncselekményektől, ideértve a súlyos bűncselekmények elkövetőinek folyamatos őrizetben tartását. Különösen így van ez emberölésért elítéltek esetében, és önmagában az a tény, hogy egy elítélt hosszú időt töltött börtönben, nem erőtleníti el az államnak a társadalom védelmére vonatkozó tevőleges kötelezettségét, amelyet úgy is teljesíthet, hogy mindaddig az elítélt fogvatartásról intézkedik, amíg a fogvatartott szabadlábra helyezését a társadalomra veszélyesnek ítéli.

55. Annak megítélésekor továbbá, hogy egy életfogytig tartó szabadságvesztés büntetés nem-csökkenthető, az EJEB azt vizsgálja, hogy a fogvatartottnak van-e reménye a szabadulásra. Amennyiben a nemzeti szabályozás reális lehetőséget nyújt a tényleges életfogytiglan büntetés felülvizsgálatára, megváltoztatására, megszüntetésére vagy a feltételes szabadlábra helyezésre, úgy az Egyezmény 3. cikke nem sérül.

56. Az Egyezmény axiómának tartotta, hogy senkit nem lehet fogva tartani csupán azon az alapon, hogy annak büntető-politikai célja van, mint például büntetés, elterelés, a társadalom védelme vagy rehabilitáció. Ugyanis ezek a célok nem statikusak, hanem változnak a büntetés végrehajtása során. Bizonyos célok a büntetés kezdetén még indokolják a szabadságvesztést,

később azonban esetlegesen már nem, emiatt csak a büntetés igazoltságának felülvizsgálata adhat az indokoltság kérdésében megfelelő választ.

57. A Bíróság azt is kimondta, hogy a szabadulás reménye nélküli szabadságvesztés azzal a kockázattal is jár, hogy az érintett sohasem bánja meg a bűnét, hiszen bármit tesz a bebörtönzött, bármilyen haladást ér el rehabilitációja, büntetése állandó marad. Így csak a büntetés növekszik az évek múlásával, hiszen minél tovább él a fogvatartott, annál hosszabb a szabadságvesztése. Mindezért, a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés lehet jogos büntetés annak kiszabásakor, de az idő múlásával gyenge garanciája egy jogos és arányos büntetésnek. Az EJEB álláspontja szerint a tényleges életfogytiglani szabadságvesztést abból a szempontból is vizsgálni kell, hogy összeegyeztethető-e az emberi méltósággal, melynek védelme az Egyezmény védelmi rendszerének lényege. Az EJEB megállapította, hogy megfigyelhető az az új európai trend, mely szerint minden fogvatartottnak joga van a rehabilitációra és a szabadulásra, ha a rehabilitáció megfelelő mértékű, és ez a fejlődés, mint büntetés-politikai cél egyre hangsúlyosabbá válik a büntetés vége közeledtével.

58. Összefoglalóan a Bíróság kimondta: a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés akkor összeegyeztethető az Egyezmény 3. cikkével, ha a végrehajtás menetében legalább elvileg, de gyakorlatban ténylegesen kialakult metódusok szerint csökkenthető, mégpedig úgy, hogy azt a hatóságok felülvizsgálják abból a szempontból, hogy a fogvatartott mekkora fejlődést mutatott fel. Tekintettel azonban az államok széles mérlegelési szabadságára sem a felülvizsgálat formája, sem időpontja nem határozható meg egzakt módon. Ugyanakkor az EJEB - a nemzetközi jogösszehasonlítás eredményeit is figyelembe véve - leszögezte, hogy a felülvizsgálatnak legkésőbb az elítélést követő 25 éven belül meg kell történnie. Talán ez a *Vinter-ügy* legfontosabb gyakorlati következménye: az elítélést minimálisan 25 év után felül kell vizsgálni.

59. A Bíróság továbbá leszögezte, hogy nem lehet elvárni egy fogvatartottól, hogy rehabilitációján dolgozzon, ha nem tudhatja, hogy szabadulására van-e esély. A tényleges életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélt elítéltnek joga van tudni, hogy milyen feltételek

esetén szabadulhat és milyen eljárás folyományaként. Amennyiben ilyen jogi mechanizmus nem létezik, úgy az nem összeegyeztethető az Egyezmény 3. cikkével.

A fenti elvek alkalmazása jelen ügyre

60. Jelen ügyben az Indítványozót a Kúria Ítélete arra kárhoztatja, hogy legelőször 40 év után legyen – elvi – lehetősége feltételes szabadlábra helyezést kérni és kapni. Az Ítélet embertelen. Az Ítélet kínzó, megalázó büntetésnek teszi ki az Indítványozót - az Ítélet sérti az Alaptörvény III. Cikkét, mely szerint senkit nem lehet kínzásnak, embertelen, megalázó bánásmódnak vagy büntetésnek alávetni a következő indokok alapján.

61. [redacted] bűnös. Ezt jogerős ítélet mondja ki. Ezen tényt sem ő, mint Indítványozó, sem a védelmét ellátó jogi képviselők, sem más nem vitatja. [redacted] bűnössége nem volt tárgya a Kúria eljárásának. nem tárgya ezért jelen alkotmányjogi panasznak sem. A beadvány azzal a kérdéssel kíván foglalkozni, hogy mi a magyar alkotmányjog válasza arra kérdésre, hogy az a tényeges életfogytig tartó szabadságvesztés, melyből legelőször 40 után van – elvi – lehetőség a feltételes szabadlábra helyezésre – összeegyeztethető-e az Alaptörvénnyel. A TÉSZ-ről – mely mint a legsúlyosabb kiszabható szankció a büntető anyagi jog zárköve - mindezidáig az Alkotmánybíróság nem foglalt állást, így jelen beadvány tárgya kiemelt jelentőségű.

62. Ahogyan az EJEB is kiemelte, a kínzás, embertelen bánásmód tilalma abszolút szerkezetű jog, megsérteni még rendkívüli állapotban sem lehet. Nem vitatható, hogy önmagában egy szabadságvesztés büntetés – bár a szabadságelvonás adott esetben nagyfokú beavatkozás az érintett életébe és a bezártság ténye önmagában nagyfokú (lelki) szenvedést okozhat – nem sérti az Alaptörvény III. Cikkét és a II. Cikkét. Az államnak joga van a büntető jog rendszerét meghatározni és ahhoz is joga van, hogy a legsúlyosabb bűnelkövetőket akár életük végéig rács mögött tartsa.

63. Ez a büntető hatalom azonban nem korlátlan. Nem sértheti a kínzás és embertelen büntetés alkotmányos tilalmát és az emberi méltósághoz való jogot, mely sérthetetlen alapjog. Minden olyan büntetés, ami elveszi a szabadulás teljes reményét az elítélttől, a humánum minimumát is nélkülözi. Hiszen mi más tesz emberré egy embert, mint a remény egy - az adott körülményekhez képest – jobb életben? Jelen esetben ez azt jelenti, hogy valaki legalább abban bízhat, hogy nem a börtön falai között fejezi be az életét, hanem szabad emberként. Aki csak kicsit is ismeri a magyar és nemzetközi börtön realitásokat és a hosszútávon fogvatartott emberek életkörülményeit, lehetőségeit és lehetséges vágyait, azt tudja: az említett vágy és remény a szabadulásban rendkívül fontos az érintettnek. Igazából az egyetlen fontos, értelmezhető dolog az életében, ehhez mér minden egyéb cselekményt, rehabilitációs célt stb.

64. Ettől a reménytől és egyben céltól való megfosztás valójában az emberi minőségtől való megfosztás. Nem véletlen, hogy a TÉSZ-t sokan lassú halálbüntetésnek tartják, pontosan emiatt. A halálbüntetésnek pedig minden formája alkotmányellenes – ebben a tekintetben az Alkotmánybíróság gyakorlatában sosem volt törés.

65. Ahogyan számos alkotmánybírósági határozat leszögezte, az állam büntető hatalma nem korlátlan [pl. 40/1993. (VI. 30.) AB határozat, 13/2001. (V. 14.) AB határozat] és ezért a mindenkori büntető törvényeknek, mind az általános, mind a különös részében foglalt normái alkotmányossági felülvizsgálat tárgyai lehetnek. Az általános részben foglalt szabályok közül a szankciórendszerre vonatkozó rendelkezések szükségképpen és közvetlenül alapjogokat korlátoznak. A korlátozás súlya nem azonos, valójában minél súlyosabb a szankció, annál jelentősebb az alapjogi korlátozás.

66. A korlátozás szükségessége-arányossága keretei között megtartandó korlátokat az Alkotmánybíróság az alkotmányos büntetőjog terminológiája alatt fokozatosan bontotta ki. A vonatkozó határozatok szerint az alkotmányos büntetőjog követelményei a büntető hatalommal való takarékosságra, a feltétlenül szükséges mértékű és arányos igénybevételére ösztönöznek mind a bűncselekménnyé nyilvánítás, mint az alkalmazható büntetések és intézkedések megválasztása és a szankciók végrehajtása során. Ezek a korlátozások elsősorban a jogalkotónak szólnak, minthogy a dualista rendszerben elsődlegesen a jogalkotó

szabja meg a szankciórendszer kereteit, a büntetések és intézkedések legalacsonyabb és legmagasabb mértékét. A jogalkalmazónak, a bírói mérlegelés révén csak ezen belül van mozgástere.

67. [redacted]t tényleges életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélték, melyből legkorábban 40 év elteltével szabadulhat. Ez az időtartam teljes egészében ellentétes az EJEB *Vinter-ügyben* és annak felhívásával a *Magyar-ügyben* megállapított, majd a *Bodein v. France* (judgment of 13/11/2014) ügyben azóta megerősített elveivel, mely szerint legkésőbb 25 év elteltével meg kell adni az elítéltnek a reális esélyt arra, hogy szabadulhasson. Ez az a maximális időtartam, ami az emberi elme és lélek számára még átfogható időtartam, melyen belül racionálisan elkészíthető élettervet lehet készíteni. Ezzel szemben a 40 év olyan beláthatatlan időtartam, ami az elítélt számára irreális és semmilyen magatartásdeterminálló erővel nem bír, tekintve, hogy az első felülvizsgálat időpontjában már eleve aggastyán lesz. HA egyáltalán megéri ezt az időpontot – a magyar várható élettartam statisztikák fényében ez kevéssé valószínű; ergo a 40 éves időtartam de facto feltételes szabadulás lehetősége nélküli TÉSZ-é teszi Indítványozó büntetését. Nem véletlen – ahogy a Tények leírásában utaltam rá -, hogy a 40 éves időtartamot a Bíróság is komolyan megkérdőjelezi, hiszen két ilyen büntetést kapott kérelmező ügyének érdemi vizsgálatát megkezdte, panaszukat elküldte érdemi észrevételezés céljából a Kormánynak.

68. A négy évtizedes szeparáció, ami legfeljebb a szabadon történő halál csak nagyon esetleges lehetőségét villantja fel, semmilyen valós büntetési célt nem tölt be, így nem alkalmas arra sem, hogy az elítéltet bűneinek megbánására sarkallja, ekként ebből a szempontból is súlyosan aránytalan alapjogi korlátozást jelent, mivel az Alaptörvény II cikk (1) bekezdésébe és a III. cikk (1)-(2) bekezdésébe ütközik. Nem véletlen, hogy a *Vinter-ügy* egyik alaptételeként a Bíróság kimondta azt is, hogy összeegyeztethetetlen az emberi méltósággal ha a szabadulás reménye olyan távoli, hogy az csak az otthon vagy a hospiceházban történő elhalálozását teszi lehetővé. Ezt a lehetőséget a Bíróság egyszerűen nem is tekintette „szabadon bocsátásnak" és ugyanúgy az Egyezmény 3. cikk 1. bekezdésének sérelmét látta benne, mint a szabadon bocsátás lehetőségének teljes hiányában.

69. A szabadulás reális reményét biztosító feltételes szabadságra bocsátás ésszerű időpontjának meghatározása nem hordoz kockázatot a társadalom védelme szempontjából sem. A felülvizsgálat lehetőségének biztosítása nem egyenlő az automatikus szabadlábra helyezéssel, azt a bíróság a pönológiai, kriminológiai szempontok figyelembe vételével, megfelelő kockázatelemzés alkalmazásával vizsgálhatja felül, s nem kielégítő eredmény esetén az erre vonatkozó indítványt elutasítja. Az újabb, időszakos felülvizsgálat lehetősége azonban a feltételes szabadlábra helyezés elutasításakor kapott igazodási szempontok mellett továbbra is garantálja a reális reményt és ösztönzi a rehabilitációt.

C. A tisztességes eljáráshoz való jog – fegyveregyenlőség elvének sérelme (Alaptörvény XXVIII. Cikk)

- *A Bíróság vonatkozó esetjoga*

70. A Bíróság több esetben is hangsúlyozta a fegyverek egyenlősége elvének fontosságát külön kiemelve, hogy a büntető ügyekben még fontosabb ezen elv érvényesülése, tekintettel arra, hogy az eljárás alapvetően magában hordozza a felek egyenlőtlenségét. Így kiemelten kezelendő az az elvárás, mely szerint biztosítani kell a felek számára hatékony lehetőséget[1] arra, hogy a másik fél érveit, észrevételeit cáfolhassák, arra reagálhassanak (*Buchberger v. Austria, no. 32899/96, judgement 20 December 2001, 50. §*).

71. A Bíróság esetjoga értelmében az is fontos követelmény egy demokratikus társadalomban, hogy a védelemhez való jog – így például a szakértővel történő bizonyítás a terhelti oldalon – csak a legszükségesebb egyben legindokoltabb esetben és a legkisebb mértékben kerüljön korlátozásra (*Van Mechelen and Others v. the Netherlands, nos. 21363/93, 21364/93, 21427/93 and 22056/93, judgement 23 April 1997, 58. §*).

[1] Vö. *Kress v. France, no. 39594/98, judgement 7 June 2001, 72. §.*

- *Az Alkotmánybíróság gyakorlata*

72. Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése deklarálja a tisztességes eljáráshoz való jogot. Az AB klasszikus megfogalmazásában: „*a tisztességes eljáráshoz való jog az Alkotmányban explicit módon nem nevesített, de az alkotmánybírósági gyakorlatban az 57. § (1) bekezdésébe foglalt független és pártatlan bírósághoz való jog, illetve a 2. § (1) bekezdéséből eredő eljárási garanciák védelmének egymásra vonatkoztatásából tartalmilag levezetett alkotmányos alapjog*" [315/E/2003. AB határozat].

73. „*A „tisztességes eljárás" (fair trial) követelménye nem egyszerűen egy a bíróságnak és az eljárásnak itt megkövetelt tulajdonságai közül (ti. mint „igazságos tárgyalás"), hanem [...] az Alkotmány alkotmányi rendelkezésben foglalt követelményeken túl – különösen a büntetőjogra és eljárásra vonatkozóan – az 57. § többi garanciájának teljesedését is átfogja. Sőt az – 57. §-a tartalmához és szerkezetéhez mintát adó eljárási garanciákat tartalmazó cikkei általában elfogadott értelmezése szerint a fair trial olyan minőség, amelyet az eljárás egészének és körülményeinek figyelembevételével lehet csupán megítélni. Ezért egyes részletek hiánya ellenére éppúgy, mint az összes részletszabály betartása dacára lehet az eljárás 'méltánytalan' vagy 'igazságtalan', avagy 'nem tisztességes*" [6/1998. (III. 11.) AB határozat].

74. A tisztességes eljáráshoz való jog alkotmányos követelménye több elvet és garanciális elemet is magában foglal, így a bírósághoz fordulás jogát, a pártatlanság valamint a jogegyenlőség követelményét, az ésszerű időn belüli eljárást, a fegyveregyenlőség elvét és a jogorvoslathoz való jogot is.

75. A 6/1998. (III. 11.) AB határozatban megállapította a testület, hogy „*a tisztességes eljárásnak az egyezmény- és alkotmányszövegekben nem nevesített, de általánosan és nem vitatottan elismert eleme a "fegyverek egyenlősége", amely a büntetőeljárásban azt biztosítja, hogy a vádnak és a védelemnek egyenlő esélye és alkalma legyen arra, hogy a tény- és jogkérdésekben véleményt formálhasson és állást foglalhasson. A fegyverek egyenlősége nem minden esetben jelenti a vád és a védelem jogosítványainak teljes azonosságát, de mindenképpen megköveteli, hogy a védelem a váddal összevethető súlyú jogosítványokkal rendelkezzen.*

76. A legfrissebb alkotmánybírósági gyakorlat értelmében a tisztességes eljáráshoz való jog vizsgálata kapcsán a szükségességi-arányossági teszt alkalmazása is kötelezővé válik. Az Alkotmánybíróság III/1522/2014. számú 2014. november 11-én kelt határozatában mondta ki a következőket: „*A jelen ügyben azt kellett megvizsgálni, hogy a keresetindítási határidő rövidsége, mint a bírósághoz való fordulás jogának, valamint* ***a tisztességes eljáráshoz való jognak a korlátozása megfelel - e az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdésében írt szükségességi - arányossági tesztnek****, mely szerint alapvető jog más alapvető jog érvényesülése vagy valamely alkotmányos érték védelme érdekében, a feltétlenül szükséges mértékben, az elérni kívánt céllal arányosan, az alapvető jog lényeges tartalmának tiszteletben tartásával korlátozható.*" [említett határozat 152.]

- *A fenti elvek alkalmazása a jelen ügyre*

77. Az ügyész kevesebb, mint 24 órával az ítélethirdetés előtt radikálisan módosította felülvizsgálati indítványát. A védelemnek kapkodva, az utolsó pillanatban kellett írásban és szóban reagálnia erre a beadványra. A védelem ezt kétségkívül megtette; ugyanakkor az, hogy különleges, nem szokásos erőfeszítést téve erre sor került, nem teszi az ügyész – és az azt jóváhagyó Kúria – eljárását alkotmányossá.

78. Elöljáróban rámutatok, jelen alkotmányjogi panasz tárgyát képező eljárás egy speciális, *sui generis* büntetőeljárás. Célja egy EJEB ítélet végrehajtása, melyre formailag és gyakorlatilag felülvizsgálati eljárás során és a felülvizsgálatra vonatkozó szabályok alkalmazásával kerül sor. Ellentétben a normál büntetőeljárással, itt nem előzte meg a Kúria döntését az alsó fokú bíróságok határozata és döntése. Ez az eljárás egyfokú volt.

79. Ebből adódóan a védelemnek „egy lövése" volt. Minden érvet elő kellett adnia, hiszen az Indítványozó jogainak védelmére a büntetőeljárás keretén belül nem állt rendelkezésre felsőbb fórum, mely az eljárás esetleges hibáit orvosolhatná. Az pedig nem lehet érvényes és etikus védelmi taktika – nem is volt -, hogy eleve az alkotmánybírósági eljárással számol a védelem, mely a büntetőeljáráson kívül, rendkívüli eljárás.

80. Az egyfokúságból és a „reparálhatatlanságból" adódóan a Be.-szerűségre és az Alaptörvénnyel való megfelelőségre még nagyobb figyelmet kellett volna fordítani. Nem így történt.

81. A feleknek a Magyar-ítélet meghozatalától számítva rendkívül sok idejük volt (majdnem háromnegyed év), hogy érvrendszerüket kialakítsák. Ez a hatalmas apparátussal rendelkező ügyészség számára nem jelenthetett volna nagy gondot, különös tekintettel arra is, hogy – amint azt még a Kúria is elismerte -, az ügy tény- és jogi alapja nem változott semmit. A mindösszesen két tagú védelem határidőre megoldotta a maga feladatát, beadványait időben elkészítette és benyújtotta.

82. Az ügyészség szinte lehetetlen helyzetbe hozta Indítványozót azzal, hogy olyan időben nyújtott be gyökeresen új felülvizsgálati kérelmet, amikor arra reagálni szinte már lehetetlen volt. Az ügyészségnek kialakítani szakmai álláspontját háromnegyed éve volt. Az ügyészség lépése nyomán védelemnek kevesebb mint egy napja. Ez nyilvánvalóan nem elégíti ki azt az alkotmányos követelményt, hogy a feleknek azonos lehetőségük kell, hogy legyen előadni ügyüket. Az ügyészség lépése és annak kúriai jóváhagyása súlyosan sértette a Be.-t. (Eljárásjogi) jogellenesség, legyen akármilyen súlyos is, önmagában még természetesen nem vezet alkotmányellenességre. Ugyanakkor az Alkotmánybíróság az eset körülményeit is vizsgálja, amikor kialakítja álláspontját, ezért **P/4. szám** alatt csatolom ebben a tárgyban a Kúriához intézett beadványunkat, mely az eljárásjogi szabálysértéseket részletesen taglalja. Ezeket az érveket ezen a helyen külön nem ismétlem meg.

83. Ellenkezőleg, az Indítványozó végtelenül hátrányos helyzetbe került az ügyészséghez képest, pár óra alatt kellett gyökeresen új gondolati irányt vevő ellen-iratot szerkeszteni. Az idő rövidsége miatt az Indítványozó még konzultálni sem tudott a védelmét ellátó jogi képviselőkkel. A jogban járatlan Indítványozó szóvá is tette a tárgyaláson, hogy nem is érti, hogy most mi történik – jogi képviselői pedig a szó szoros értelmében nem voltak abban a helyzetben, hogy megfelelő tájékoztatást adjanak neki, hiszen az Indítványozót csak pár perccel a tárgyalás előtt szállították be a Kúria épületébe. Történt mindez egy olyan kiemelt súlyú eljárásban, mint a jelenlegi, mely a halálbüntetés utána második legsúlyosabb büntetőjogi szankció magyar jogrendszerbeli helyét volt hivatott kijelölni és nem utolsósorban

szó szoros értelmében egy ember életéről dönteni.

84. Megjegyzem, a Kúria téved akkor, amikor azt mondja, hogy a védelem kérhette volna a nyilvános ülés elnapolását, de mivel ezt nem kérte, a Kúria ítéletet hozott. A védelem ilyen irányú indítványt nem is tehetett volna, mivel felülvizsgálati eljárásban törvény szerint nincs bizonyítási eljárás, az említett jogi eszköz alkalmazása pedig a bírói gyakorlat szerint csak akkor lehetett volna eredményes, ha érdemi ok kimutatható a bizonyítás tartalma és a megváltozott indítvány között. Ebben a kivételes eljárásban ez az egyébként bölcsen működő és a perelhúzást megakadályozó szabály eleve értelmezhetetlen és inadekvát lett volna, márpedig ilyen indítványokat a védelem nem tett és tesz.

V. Kérelem

Összegezve a fentebb részletesen kifejtett indokaimat, a megtámadott bírói ítélet sérti az Alaptörvény II. Cikkében foglalt emberi méltósághoz, a III. Cikkben foglalt kínzás és embertelen bánásmód tilalmát valamint a II. és III. Cikkel együtt olvasott B) Cikkét (jogállamiság elve) és Q) Cikkét (a magyar jog és a nemzetközi jog összhangjának biztosítása), mert az Indítványozót tényleges életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélte melyből a feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi dátuma 40 év és az eljárás során a Kúria engedélyezte, hogy az ügyészség felülvizsgálati indítványát kevesebb mint 24 órával az ítélethirdetés előtt módosítsa.

Tisztelt Alkotmánybíróság, a beadványban részletesen kifejtett indokok alapján kérem

a) a Kúria 2015. június 11-én hozott, Bfv.1812/2014/18. számú ítéletét, mint alaptörvény-ellenes bírói döntést semmisítse meg.

Tekintettel a beadvány tárgyát képező ügy rendkívüli alkotmányos jelentőségére, kérem a t. Alkotmánybíróságot, hogy az Indítványozó panaszát sürgősséggel tárgyalja.

Budapest, 2015. szeptember 14.

Tisztelettel,

Az Indítványozó képviseletében:

[redacted]

ügyvéd